

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 36 (1447) 4 ВЕРАСНЯ 2019 г.

Кіраўніцтва ТБМ і ЗБС "Бацькаўшчына" атрымала медалі Рады БНР

У савецкія часы пра такое казалі: "Узнагарода знаўшила герояў". Але знайшла яна іх раней, а вось уручыць медалі Рады БНР атрымалася толькі зараз, калі Менск наведаў Мікола Пачкаеў. І наведаў ён радзіму менавіта, каб уручыць медалі БНР кіраўніцтву Таварыства беларускай мовы - Аленае Анісім і Алегу Трусау, а таксама іншым грамадскім дзеячам.

Як вядома, Рада БНР - гэта такі своеасаблівы беларускі дэмакратычны ўрад у выгнанні. Паводле статуту Рады, яе паўнамоцтвы трываюць да сумленных выбараў у Беларусі і, адпаведна, перадачы іх ураду дэмакратычнай Беларусі. У наш час Рада БНР можа лічыцца дзяржаўнай інстытуцыяй у выгнанні.

Раней, калі Беларусь была часткай СССР, Рада была органам, які даводзіў да міжнародных структур беларуское бачанне сітуацыі. Зараз жа і афіцыйны Менск можа стараваща прац дыпламатычнай місіі з усім сусветам, і беларуская апазіцыя таксама не мае проблемы з міжнароднымі контактамі. Але Рада БНР усё ж працягвае працаўца на каўчыць Беларусі. Адна з такіх працаў - гэта заснаванне медаля да стагоддзя БНР.

Гэта, па словах Міколы Пачкаева, важная функцыя - публічнае адзначэнне выбітных беларусаў.

- На апошняй сесіі Рады было пэўнае засмучэнне палітыкай узнагароджвання, што ажыццяўляецца ў Беларусі. Гэтае засмучэнне ў нас трывае ад 1994 года. Мы ведаем, што ў нас дзяржаўныя ўзнагароды атрымліваюць таікія фігуры, як Кадыраў. Але гэта яшчэ не горшое. Па меркаванні Рады, горш тое, што не ўзнагароджваюцца таікія аф'ектыўна заслужаныя беларусы, якія ў любой іншай нацыянальнай дзяржаве павінны быць узнагароджаны. Прычым, пытанне не толькі пра грамадскіх дзеячаў, але, напрыклад, і пра дзеячаў культуры, - сказаў прадстаўнік Рады БНР. - На наш погляд, бе-

ларускія культурныя дзеячы, якія дэманструюць сваю грамадскую пазіцыю, не прызнаюцца дзяржавай так, як іх калегі, якія займаюць праўрадавыя пазіцыі. Тому, на наш погляд, існуе пэўная палітычная дыскрымінацыя, мы мяркуем, што гэтая дыскрымінацыя менавіта з прычынаў грамадской пазіцыі.

Каб выправіць гэту ситуацыю, Рада БНР і заснавала медаль з нагоды 100-годдзя БНР. Узнагарода надаецца на адзначэнне стагоддзя юбілею БНР і асаблівых заслугаў на карысць увасаблення ідэалаў 25 сакавіка. На думку Рады БНР, ідэалы 25 сакавіка - гэта ўсталяванне нацыянальной беларускай дэмакратычнай дзяржавы, незалежнасць якой не была б у небяспечы.

Гэтым медалём ужо ўзнагароджаныя розныя людзі - і тыя, хто пэўны час правёў за кратамі, і тыя, хто ўсё жыццё працаў у сваіх прафесійных якасцях. Але агульнае, што іх яднае - пажыццёвый альбо іншы вельмі значныя заслугі ў нейкай галіне, якая ўвасабляе ідэалы БНР.

Кола ўзнагароджаных - вельмі шырокое. Гэта і ветэраны паваеннага антысавецкага падполья, і, напрыклад, дэпутаты 12-га склікання, якія актыўна працаўвалі над пытаннем прыняція Дэкларацыі аб незалежнасці Беларусі, і замежнікі, што спрыялі беларускай справе, і шмат хто яшчэ.

Пачкаева, не агульнаеца, бо некаторыя з гэтых людзей жывуть у краінах (прытым, як ён адзначыў, гэта не толькі Беларусь), у якіх падобная ўзнагарода ўладамі "не вітаецца". Але пры гэтым ён сказаў, што чатыры пятых ад агульнай колькасці ўзнагарод уручаюцца тым, хто жыве ў Беларусі, і толькі пятая частка - тым, хто знаходзіцца за мяжой.

Цікавае і пасведчанне, што выдаецца ўзнагароджаным, а дакладней - яго пячатка. Гэта тая самая пячатка, якой у 1943 годзе старшыня Рады БНР Васіль Захарка перадаў свае паўнамоцтвы дэмакратычнай і нацыянальнай (па сутнасці, а не па форме) уладзе, то, па меркаванні намесніка старшыні Рады БНР, адной з умоваў перадачы гэтых паўнамоцтваў будзе прызнанне ўзнагароды БНР на ўзроўні дзяржаўнай.

Сяргей Пульша,

"Новы час".

пасведчанні Янкі Філіповіч.

Некаторыя звязаюць увагу, што адбітак гэтай пячаткі атрымліваеща "размытым". Такі адбітак звязаны не са "сталасцю" пячаткі. Рэч у тым, што яна не была прызначана для таго, каб яе адбітак ставіўся на паперу. Кажучы сучаснай моваю, гэта 3D-пячатка, адбіваша яна павінна была на воску альбо сургучы. Аднак ані ў архівах Рады, ані ў гісторыі БНР не зафіксавана ніводнага выпадку, калі яна ставілася на сургуч. І Рада БНР вырашила не адыходзіць ад практикі, якая склалася, - пасведчанні аб узнагароджванні замацаваны гэтай пячаткай.

А пасля непрацяглага экспкурсу ў гісторыю ўзнагароды былі прышпілены на лацканы герояў.

Алег Трусаў адзначыў, што для яго гэта - другі медаль, ім атрыманы. Першы -

Сонечнае і шчырае свята ў Слоніме

Свята беларускага пісьменства стала неад'емнай часткай духоўна-культурнай прасторы Беларусі. Даень беларускага пісьменства, у аснову канцепцыі якога пакладзена ідэя пропаганды здабыткай айчыннай пісьмовай культуры, пераемнасці духоўных традыций Беларусі, дае ўнікальную магчымасць сустрэцца з жывым словам, сведкамі творчага

радоў на беларускіх землях, старадаўні цэнтр культурнага і духоўнага жыцця. Пачаліся ўрачыстасці 31 жніўня з адкрыццю ў г. Слоніме кнігарні "Санет".

Штогадова ў святочных мерапрыемствах Дня беларускага пісьменства прымаюць удзел высокія афіцыйныя асобы Рэспублікі Беларусь, дзеячы літаратуры, культуры,

працэсу стварэння кнігі, газеты і часопіса.

Сёлета свята беларускага пісьменства прымаў Слонім Гарадзенскай вобласці - адзін з самых старажытных га-

навукі, мастацтва, журналісты, прадстаўнікі пасольстваў, акадэтычных у Рэспубліцы Беларусь, замежныя делегацыі.

(Працяг на стр. 5.)

9 772073 703003

КОЛЬКІ ЗАРАБЛЯЮЦЬ БЕЛАРУСЫ?

Калі маеце стабільную, але нізкааплатную працу і жадаеце кмечь больш, але не ведаеце як і не маеце веры, што нешта можна змяніць, то вы трапілі ў пастку беднасці. Гэта з'ява харэктэрная для людзей, рэгіёнаў і для Беларусі цалкам. Сутнасць пасткі ў tym, што грошай бракуе на павышэнне кваліфікацыі, адукцыю, пошук лепшай працы, бо трэба забяспечыць сям'ю хаты б неабходным тут і цяпер. Даводзіца пагаджацца на тое, што даюць. Аднак адсутнасць зменаў часцей за ўсё толькі пагаршае сітуацыю.

Летасць за рысай беднасці былі 5,6% беларусаў: іх сярэднедушавыя наяўныя рэсурсы былі ніжэйшыя за бюджет праўкавага мінімума. Калі ўлічваць, што ў мінулым годзе ў краіне жылі 9,477 млн. чалавек, то за рысай беднасці былі 530,7 тыс. чалавек: гэта цэлы горад памерам з Гомель.

Нарукі: 270 рублёў

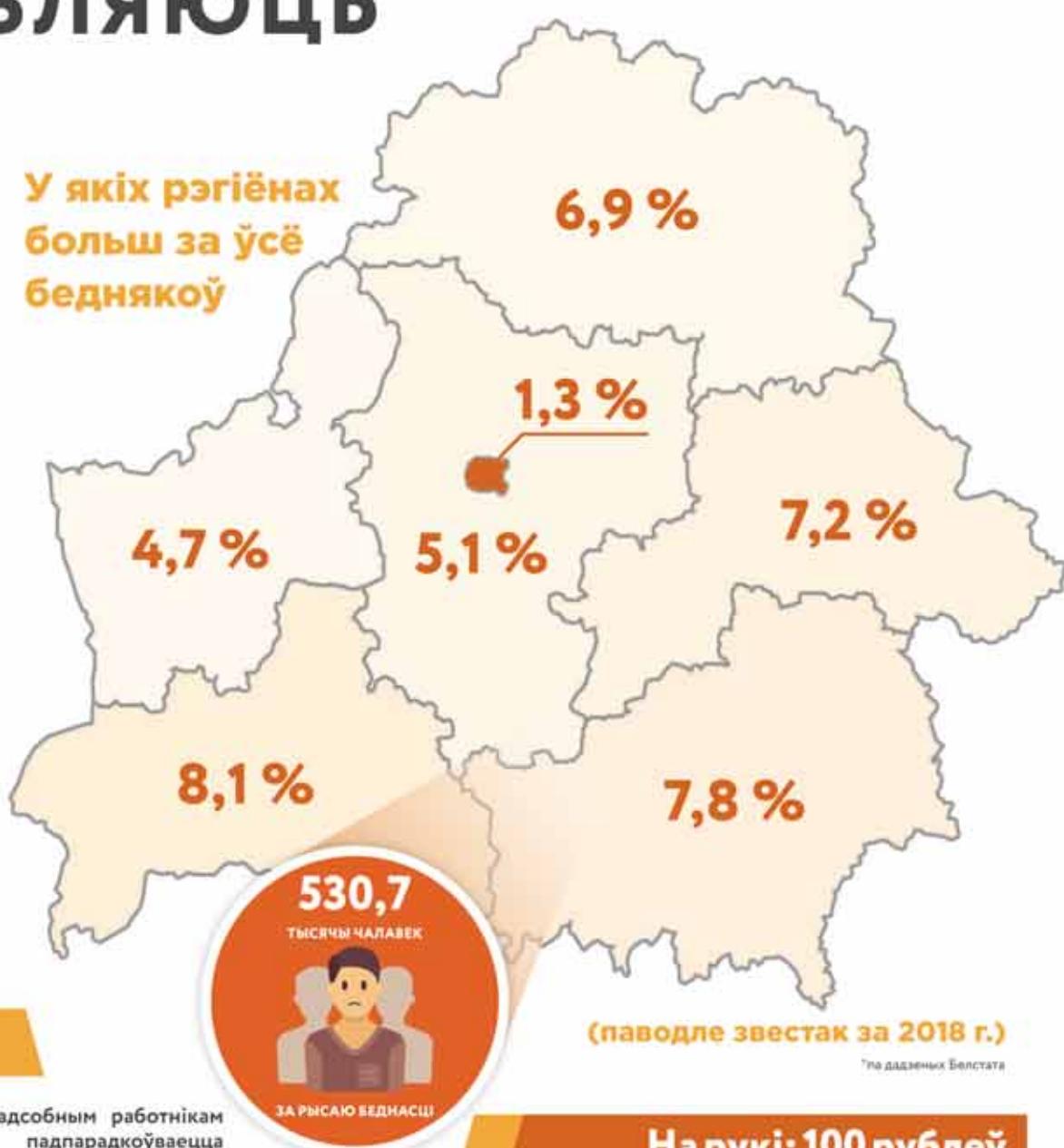

Юры,
слесар-рамонтнік, Глыбоцкі раён

Спадар Юрый жыве ў Глыбоцкім раёне. Працуе ў калгасе слесарам-рамонтнікам.

З прычыны маленых заробакў, якія плоцяць працаунікам сельскай гаспадаркі, ужо звольняўся. Але высокааплатнай працы ў раене гэтак і не знайшоў, таму вярнуўся. «Бруднымі» яму налічваюць 330 рублёў. Пасля вылічэння падаткаў на жыцце застаецца менш за 270 рублёў.

**У якіх рэгіёнах
больш за ўсё
беднякоў**

На рукі: 20 рублеў

Святогор Асіпенак,
падсобны работнік, Мінскі раён

Сяргей Асіпенак працуе падсобным работнікам на агракомплексе, які падпрадкоўваеца Смолявіцкай бройлернай птушкафабрыцы. Жыве ў вёсцы Мглё, што ў Мінскай вобласці. То бок у рэгіёне, дзе афіцыйна зарабляюць больш за 1000 рублёў.

Але ён не атрымлівае нават «мінімалку». У адзін з месяцаў за 144 гадзіны працы Святогору налічылі 307 рублёў. А на руці ён атрымаў толькі 20 рублеў пасля падаткаў ды ўсіх спагнанніяў. Бываюць месяцы, калі мужчына ўвогуле нічога не атрымлівае. Быў выпадак, калі ён застаўся вінны прадпрыемству 50 рублеў. Зволыніца Сяргей Асіпенак не можа, бо ён абвязаная асоба. Пісаў у райвыканкам, прасіў, каб далі працу з большым заробкам. Але вольных вакансіяў у раене не знайшлося.

Такія парушэнні, як заробак, ніжэйшы за мінімалку, ды эксплуатацыя работнікаў, – з'ява ў Беларусі не новая. З тae прычыны, што іншай працы ў вёсках няма, работнікі калгасаў выконваюць не толькі ўласныя абязязкі, але і працы тых, каго калгас вырашыў не наймаць.

«100 рублеў, 120, 180 сама больш», – распавядае пра свае заробкі Уладзімір Яўхута.

Спадар Уладзімір працаў жывёлагадоўцам на ферме ў вёсцы Вострава Слонімскага раёна. Даглядаў кароў: карміў і паіў жывелу, выкідаў гной. Апроч сваіх абязязкак, выконваў таксама і працу вартаўніка. Часам працаўца ўтвараўся без выходных.

«30 дзён, 30 начэй на працы. Па 300 гадзінай. Больш за мінімалку не атрымліваў», – кажа мужчына.

Уладзімір Яўхута, жывёлагадоўца, Слонімскі раён

У снежні ферму ў Востраве закрылі, а ўсіх працаунікоў перавялі на іншую. Яна таксама ўваходзіць у склад сельскагаспадарчага прадпрыемства «Міжэвічы». Не знайшлося там месца толькі Уладзіміру Яўхуту – яго скарацілі.

Пасля скарацэння спадар Уладзімір працягнуў судзіцца з кіраўніцтвам калгаса. І спагнай з найманініка даплату за звыштэрміновыя работы і даплату да мінімальнага заробку.

«Устаноўлены мінімальны заробак, які на гэты момант складае больш за 300 рублёў. Натуральная, чалавек, які працаўваў поўны працоўны час і нават больш за тое, не павінен атрымліваць менш», – каментуе сітуацыю спадара Уладзіміра прадстаўнік прафсаюза РЭП Iгар Комлік.

Заробкі медыкаў

У пачатку 2019 года ў Беларусі дактарам (людзям самай прэстыжнай прафесіі ў свеце) паднялі заробак.

Цяпер адмыслоўцы атрымліваюць 24% надбадзкі да акладу – на 4% больш, чым летасць. Калі казаць пра гроши, заробак павялічыўся ад 12 да 33 рублёў. Мы паразунаем заробкі ў беларускай ахове здароўя з заробкамі медыкаў у іншых краінах.

Беларусь

Польшча

Літва

Германія

€ 3 687

Сярэднегадавы заробак за 2018 год

€ 12 438

Сярэднегадавы заробак за 2018 год

€ 14 492

Сярэднегадавы заробак за 2018 год

€ 46 716

Дадзеныя па сярэднегадавым заробку за 1 квартал 2019 г.

* Дадзеныя Белстат, GUS, Lietuvos statistikos departamento, Destatis

Барані свае правы

Што трэба ведаць, каб не зарабляць менш за мінімалку?

Меншы за мінімалку заробак лічыцца парушэннем Працоўнага кодэкса РБ

Каб дамагчыся выплаты, трэба звярнуцца ў суд з патрабаваннем даплатаў да мінімальнага заробку за ўесь перыяд працы

У якасці доказаў падаць разліковыя лісты

Калі вы выконвалі больш працоўных абавязкаў, чым прадугледжвае кантракт, звяртайтесь ў суд і патрабуйце даплаты за выкананую працу

У якасці сведак могуць выступіць вашия калегі

Па юрыдычнай кансультацыі можна бясплатна звярнуцца да незалежнага прафсаюза РЭП праз тэлефон 8-017-342-46-51, а таксама папрасіць дапамогі ў судзе

Не плаці з кішэні

Што трэба ведаць, калі ты матэрыйальна адказная асона?

У Беларусі чалавек можа не толькі зарабляць, але яшчэ заставацца вінным працадаўцем.

Адна з «найдаражэйшых» прафесіяў у краіне – прадавец. Уладкаваўся на працу, паставіў подпіс у дамове, што ты матэрыйальна адказны, – і ўсё, чаго не далиўся падчас інвентарызацыі, кірауніцтва спагоніць з цябе. Сумы недастачы могуць быць большімі, чым заробак.

- 1 Пры вызначенні памеру грашовай шкоды ўлічваецца толькі рэальная страта
- 2 Калі вы не абавязаны забяспечваць захаванасць тавару пры перавозе, то за пашкоджаны тавар вы не павінны плаціць
- 3 Вы не абавязаны даказваць суду, што тавар быў пратэрмінаваны. Але вы павінны дакладваць найманіку, што тэрмін прыдатнасці тавару хутка скончыцца
- 4 Апавяшчаць найманіку пра кожны факт парушэння трэба толькі пісьмова

НЕЗАКОННАЕ ЗВАЛЬНЕННЕ

Што рабіць, калі гоняць з працы, а ты не хочаш сыходзіць?

Летась, паводле афіцыйнай статыстыкі, найманікі з буйных і сярэдніх прадпрыемстваў краіны звольнілі прыблізна 700 тысяч чалавек.

Частка з іх былі звольненыя незаконна. Калі вы разумееце, што працадаўца несправядлівы ў дачыненні вас, можна звярнуцца па дапамогу ў незалежны прафсаюз і пайсці ў суд. І пажадана не адкладаць гэтай справы. Но, згодна з беларускім законам, абскардзіць звольненне магчыма толькі цягам месяца.

Калі суд прызнае, што вашае звольненне было незаконным:

A

Вас адновяць на працы і выплацяць сярэдні заробак за перыяд вымушанага прагулу

B

Працадаўца мусіць выплаціць грашовую кампенсацыю памерам 10 сярэднямесячных заробкаў*

*Калі аднаўленне неначынае або неістотнодадае

Калі звольненне лічыцца незаконным?

1

Дамова скасавана па ініцыятыве найманіка з парушэннем умоваў калектыўнай дамовы, пагаднення, парадку і ўмоваў звольнення

2

Звольненне на падставе, не прадугледжанай заканадаўствам, або калі ў загадзе аб звольненні маецца спасылка на законную падставу, але реальна яна адсутнічае

3

Дамова скасавана па ініцыятыве найманіка ў выпадку ліквідацыі арганізацыі, спынення дзейнасці ІП з работнікамі

4

У перыяд часовой непрацэздольнасці, перабывання ў адпачынку, звольненне цяжарнай жанчыны ці жанчыны ў дэкрэтным адпачынку

Міхал Залескі
еканаміст, эксперт
тэлепраграмы
«Асабісты капітал»

Чаму адны рэгіёны бяднейшыя за іншыя і што рабіць, каб у бедным раёне жыць лепш?

Нават у савецкія часы працаёмістыя прадпрыемствы стараліся будаваць не ў буйных гарадах – а ў сярэдніх ды малых. Каб людзі ў рэгіёнах без работы не сядзелі. Але начальніцтва цяпер дзікае, савецкую практыку размяшчэння вытворчых сілаў забылася. І ёўрапейскія палітыцы падтрымання бяднейшых рэгіёнаў таксама не навучыліся. Таму кожнаму чалавеку траба самому пра сябе паклапаціца. Не различай толькі на зарплату з адной работы. Рабі тое, што ў цябе найлепей атрымліваеща, спрабуй сам знайсці пакупніка на свае паслугі. Гэта называецца бізнес.

ТАА "Выдавецкі дом "Інтэкс-пресс"
УНП 200687896

Да 80-годдзя Валера Санько

Шаноўны Валерый Аляксеевич!

Да свайго 80-годдзя Вы прышлі з вялікім духоўным здабыткам. Гэта я падкрэсліваю таму, што тыя, хто не сеў у вагон матэрыяльных каштоўнасцей, у нашым узросце часам пераглядаюць свае пазіцыі. Але Вы не з тых. Я ведаю Вас больш 50-ці гадоў і не могу сказаць, што Вы збочылі ад вельмі вялікай парады чалавечтва: "Вначале было Слово, и Слово было у Бога, и Слово было Бог" (Іоанн 1.1.). Вы началі прафесійную кар'еру з медыцыны, але знайшли свае прафесійнае шчасце на нівах журналистыкі, пісьменніцкага лёсу, народнай медыцыны. Такі выбор заслугоўвае вялікай падзякі ад мяне і майі сям'і, як і ад многіх прыхільнікаў Вашага таленту і Вашай творчасці. Калі да віншавання прыкладаці найбольш бачныя характарыстыкі, то ў мяне склаўся аб юбіляры такі прафесійны, сяброўскі шарж:

Народны лекар, выдавец,
Пісьменнік, Бацькаўшчынай плённы.
Да прымавак народных спец,
Адбіў Чарнобылю паклоны.

Здароўя, творчага плёну, шчасця
сям'і!
Доктар медыцынскіх навук,
прафесар, сябра Саюза
беларускіх пісьменнікаў.
Э.І. Збароўскі.

29.08.2019 г.

Выйшаў з друку працяг "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны"

У менскім выдавецтве "Кнігазбор" выйшла з друку другая кніга Сяргея Чыгрына "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны". Справа ў тым, што напачатку 2019 года свет пабачыла яго першая кніга "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны", якая спадабалася не толькі слонімскім чытчам, але і тым, хто цікавіцца гісторыка-краязнаўчай літаратурай у межах усёй краіны. Таму другая кніга "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны" з'яўляецца працягам першай. Разам атрымалася дзве кнігі "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны" - вельмі арыгінальнага і цікавага выдання. Тэксты і здымкі ў кнізе дапаўняюць адзін аднаго, каб праўдзіва паказаць гісторыю Слонімскай зямлі, лёсы людзей, помнікі, падзеі, факты. Ад першынстваўных людзей да сучасных падзеяў на Слонімшчыне - эта падарожжа ў часе. Таму тых, хто захоплена ўглядаетца ў сівую мінуўшчыну Слонімшчыны і ў яе сучаснасць, чакаюць новыя адкрыцці і сустрэчы на старонках новай кнігі Сяргея Чыгрына. Выданне, прысвечанае Слонімшчыне, ужо паступіла ў кнігарні Слоніма, а праз пэўны час яе змогуць набыць і ў краме "Акадэмічная кніга" ў Менску.

Беларускае Радыё Рацыя.

Я не бачыў яго і не чую пра яго.
І калі б не ягоная трагічная смерць,
пэўна, ніколі не даведаўся б, што ў Вілейцы
быў такі настаўнік - Арцём Харашэй.

З усіх каментароў прысвечных гэтай падзеі, якія я прачытаў на сайце НН, вылучу адзін:

"Вы можаце ўяўіць у ЕС ці Канадзе што настаўнік жыве ў інтэрнаце, як бежанец з ваюючых краін?"

Зарплаты настаўніка не хапае нават на арэнду жылля..."

<https://nn.by>

Цяпер задам пытанне тым, хто чытаў трэлогію Аляксея Талстога "Блуканне па пакутах". Колькі пакояў было ў кватэры маладога піцерскага інжынера Івана Іванавіча Цялегіна?

Гэтае пытанне я любіў задаваць інжынерам і тэхнікамі славутага колісі "Інтэграла", якія, нібы студэнты, туліліся ў невялікіх пакоях па чатыры і нават пяць чалавек у "абшчазе" на вуліцы Казінца.

А яшчэ я любіў задаваць такое пытанне: што купіў на свой першы заробак сормаўскі рабочы Павел Уласаў з аповесці Максіма Горкага "Маці"? І ці можа нешта такое і ў такой колькасці купіць на свой заробак савецкі інжынер, настаўнік, лекар?

"Буржуазія пазбавіла свяшчэннага арэолу ўсе роды дзеяніасці, якія да гэтага часу лічыліся ганаровымі і на якія глядзелі з багавелівым трымценнем. Лекара, юрыста, святара, паэта, чалавека науки яна ператварыла ў сваіх платных наёмных работнікаў."

Чытаючы ў маладыя гады гэтыя слова, я міжволні экстрапалаў іх на савецкую рэчаіснасць. Маркс і Энгельс і падумаць не моглі, што ў Расіі, прыкрываючыся іх імёнамі, да ўлады прыйдуць людзі, якія будуть працаўнікі не на ўзышэнне, а на паніжэнне чалавека, што ў буржуазных Канадзе і Штатах, у Нямеччыне і Францыі будзе больш сацыялізму, чым у "першай краіне пераможнага сацыялізму". Лекар і юрист, інжынер і настаўнік там не туляцца

НА СМЕРЦЬ АРЦЁМА ХАРАШЭЯ

ў "абшчагах", не жывуць у вясковых хатах, дзе ні вадаправода, ні гарачай вады, ні канализаціі. Там мігрантаў з Азіі і Афрыкі ў такіх умовах трываць нельга.

А яшчэ я любіў чытаўца Леніна: "Народны настаўнік павінен быць у нас настаўлены на такую віышню, на якой ён ніколі не стаяў і не можа стаяць у буржуазным грамадстве... Да такога стану спраў мы павінны ісці сістэматычнай, няўхільнай, настойлівой працаі і над яго духоўным уздымам, і над яго ўсебаковай падрыхтоўкай да яго сапраўды высокага звання і, галоўнае, галоўнае і галоўнае - над уздымам яго матэрыяльнага становіща".

Вось пра гэтае "галоўнае, галоўнае і галоўнае" ўвесь час забывалі і забываюць тая, хто называлі і, пэўна, як міністр Карпенка, яшчэ называюць сябе камуністамі-ліненіцамі.

Настаўнік царскай гімназіі мог сабе дазволіць паездку ў Берлін ці Парыж. І нават народны настаўнік (настаўнік пачатковай школы) Андрэй Лабановіч у царскі час жыў непараўнальна лепш за многіх іх калег у сувэрэннай і "еўрапейскай" Беларусі: у яго было гарантаванае жыллё пры школе, а старожка бабка Мар'я за ім прыбірала, яму гатавала і, пэўна ж, мыла кашулі ды споднікі.

Звычайна ў рацыянальна пабудаванай сістэме дзеянічае такое правіла: я даю табе ўсё для твайго бязбеднага існавання, але патрабую ад цябе працы. У бальшавіцкай і постбальшавіцкай сістэме "еўрапейскай" Беларусі ўсё наадварот: я патрабую ад цябе працы, але не гарантую табе бязбеднага існавання. Не гарантаваўшы табе бязбеднага існавання, я патрабую ад цябе... Лепш не пералічваць, што цяпер патрабуюць ад настаўніка ды выкладчыка тэхнікума ці ВНУ.

Калі кажуць, што ў настаўніцкай прафесіі нікі прэстыж, дык проблема не зводзіцца адно да матэрыяльнага становішча, пра якое пісаў Ленін. Проблема ў тым, што настаўнік бездапаможны перад сістэ-

май. Ён не можа паставіць вучню адзнаку, якую б адпавядала сапраўднаму ўзроўню яго ведаў, ён не можа даць яму заданне на лета, пакінуць на другі год... Ужо і студэнтаў у нас нельга пакідаць з "хвастамі" ды выклічаць з ВНУ. Даром, што яны не ходзяць на лекцыі і практичныя заняткі, не чытаюць у неаўдыторны час. Педагог бездапаможны перад няздарамі, гультаямі і нахабамі ды перад іх бацькамі. Мусячы выводзіць патрэбныя начальнству балы, забяспечваючы патрэбныя начальнству паказыкі, педагог становіцца хлусам і пасмешышчам у вачах няздараў, гультаў і нахабаў ды іх бацькоў. І ў пасмешышчы, у вартага жалю чалавечка ён ператвараеца, калі змушаны хадзіць па дамах і кватэрах, выслушоўваць лаянку не заўсёды цвярозых бацькоў, складаць усякія панеркі.

Я не хачэ бы ўлазіць у палітыку, хачэ бы ўсё звесці да сацыяльных і маральних праблем. Але... Дакладна ведаю, што ў савецкі час настаўнікаў не любілі за прапаганду атэізму, асабліва тых двурушнікаў, хто таемна хрысціў дзяцей і нават не абыходзіўся без фарбованых яек на Вялікдзень.

Не любілі за хлусню пра "самы перадавы на свеце лад", пра "самае шчаслівае жыццё", пра "самую перадавую науку" і да т.п. Цяпер пропагандаваць атэізм ад педагогаў не патрабуюць, але многія з іх мусяць крывадушніцаць, хлусіць і апавядыць сваім вучням пра "беларускую мадэль", "сацыяльна арыентаваную дзяржаву", пра "мудрую палітыку"... не, не КПСС... А яшчэ мусяць сядзець у выбарчых камісіях і таксама крывадушніцаць і хлусіць. Але дэпалітызацый навучальных установ у нас і не пахне. Амаль усё, як пры КПСС.

...Шкада, што Бацькаўшчыну, уцякаючы ад гэтай "мадэлі", тысячамі пакідаюць маладыя людзі.

Шкада, што некаторыя маладыя развітваюцца з гэтым няўтульным светам.

Мяккім пухам Табе зямля, Арцёме.

Анатоль Сідарэвіч.

29 жніўня 2019 г.

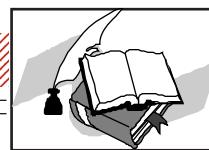
турай у межах усёй краіны. Таму другая кніга "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны" з'яўляецца працягам першай. Разам атрымалася дзве кнігі "Гістарычнай мазаікі Слонімшчыны" - вельмі арыгінальнага і цікавага выдання. Тэксты і здымкі ў кнізе дапаўняюць адзін аднаго, каб праўдзіва паказаць гісторыю Слонімскай зямлі, лёсы людзей, помнікі, падзеі, факты. Ад першынстваўных людзей да сучасных падзеяў на Слонімшчыне - эта падарожжа ў часе. Таму тых, хто захоплена ўглядаетца ў сівую мінуўшчыну Слонімшчыны і ў яе сучаснасць, чакаюць новыя адкрыцці і сустрэчы на старонках новай кнігі Сяргея Чыгрына. Выданне, прысвечанае Слонімшчыне, ужо паступіла ў кнігарні Слоніма, а праз пэўны час яе змогуць набыць і ў краме "Акадэмічная кніга" ў Менску.

Мы гадуем таленты

Індывідуальная кансультатыўная
для бізнес-кампаній

www.sseriga.edu
office@sseriga.edu
+371 67015800

Сонечнае і шчырае свята ў Слоніме

(Працяг. Пачатак на ст. 1.)

У рамках Дня беларускага пісьменства адбылася навукова-асветніцкая экспедыцыя "Дарога да Святыні" з Дабраватным агнём ад Труны Гасподнія. У рамках экспедыцыі 31 жніўня ў аграгарадку Жыровічы прашоў Крыжовы ход да Свято-Успенскага сабора. Пасля Крыжовага ходу адбылося адкрыццё капліцы ў гонар святых Пятра і Феўронні на вул. Чырвонаармейскай.

Міжнародны круглы стол "Мастацкая літаратура як шлях адзін да аднаго" традыцыйна аб'яднаў беларускіх і замежных літаратаў.

У межах Дня беларускага пісьменства 31 жніўня праішла навукова-практычная канферэнцыя "Слонімская чытанні". З прывітальнім словам у адрасе адзельніка і гасцей канферэнцыі

выступілі прадстаўнікі міністэрстваў інфармацыі, адукацыі і культуры, Гарадзенскага абласнога выканавчага камітета.

Сярод дакладаў былі агучаны такія тэмы, як "Роднае слова ў прасторы мастацкай культуры", "Штрыхі да ўрбананімнага партрэта Слоніма" і іншыя цікавыя і актуальныя гісторычна-асветніцкія проблемныя палі.

Сярод удзельнікаў канферэнцыі былі прадстаўнікі розных даследчыцкіх установ, Нацыянальнай акадэміі навук, ВНУ краіны, а таксама настаўнікі агульнаадукацыйных школ.

У Слонімскім драматычным тэатры адбыўся фінал рэспубліканскага творчага конкурсу юных чытальнікаў "Жывая класіка", прысвечанага Году малой радзімы ў Беларусі і 75-годдзю вызваленія Беларусі ад нямецка-фашистскіх захопнікаў. Эта штогодовы сумесны праект Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Саюза пісьменнікаў Беларусі і тэлекампаніі "Сталічнае тэлебачанне", накіраваны на пошук і падтрымку таленавітай моладзі. За гады правядзення конкурса выйшаў на рэспубліканскі ўзровень. Яго пераможцаў узнагароджваюць напярэдадні Дня беларускага пісьменства.

У 2019 годзе ў фінал выйшли 15 удзельнікаў у трох узроставых групах, у кожнай з якіх журы вызначыць пераможцаў. Фіналісты працягілі творы Петrusya Brojki, Arkadzja Kulashova, Uladzimir Kараткевіча, Nіla Gilevicha, Anatolija Grachanikava, Vasilia Bіtki і іншых вядомых літаратаў.

1 верасня першай падзеяй святочнага дня стала Боская літургія ў Свята-Троіцкім саборы.

На галоўнай сцэнічнай пляцоўцы адбылася афіцыйная цырымонія ўрачыстага адкрыцця XXVI Дня беларускага пісьменства, а таксама ўручэнне Нацыянальнай літаратурнай прэмii. Героі тэатралізаванай пастаноўкі перанесліся разам з гледачамі ў мінушчыну і сустрэліся з князем Аляксандрам Солтанам, Львом Сапегам, Mіхалам Казіміром Агінскім. У падарожжа па часе гасцей заваблівалі маладыя акторы Вікторыя Кадрава і Максім Шышко з Менска.

Адной з цэнтральных падзеяў свята стала Фестываль кнігі і прэсы. Тут былі прадстаўлены кнігі-пераможцы Нацыянальнага і Міжнароднага конкурсаў "Мастацтва кнігі", кнігі, прысвечаныя 75-годдзю вызваленія Беларусі ад німецка-фашистскіх захопнікаў. Году малой радзімы, кнігі пісьменнікаў-юбіляраў, разгорнуты тэматычны выстаўкі, а таксама экспазіцыі вядучых рэспубліканскіх перыядычных выданняў і "CMI Гродзенщыны", быў арганізаваны святочны гандаль кнігай.

У Слонімскім раённым цэнтры творчасці дзяцей і моладзі было ўпершыню прайманстравана наведвальнікам факсімільнае ўзнаўленне Берасцейскай Бібліі. Яе разам з іншымі рарытэтамі прывезлі ў Слонім прадстаўнікі Нацыянальнай бібліятэкі

Беларусі. На выставе можна было пазнаёміцца з творамі С. Чыгрына і іншых аўтараў, прысвечанымі Слоніму.

У рамках Дня беларускага пісьменства праішла гісторычна-квест-праграма "Код Сапегі".

На працягу ўсяго свята праходзілі святочныя мерапрыемствы, канцэрты, гульні на Дзіцячай пляцоўцы ў парку, свята народнага мастацтва ў Горадзе майстроў. На розных пляцоўках адбыліся майстар-класы па народным ткацтве, гарнчарстве, кавальстве, лозаплакенні, традыцыйнай выцінанцы і сучасных тэхніках працы з паперай.

- Мне найбольш спадабалася, што людзі пранікліся атмасферай свята, дабрыні, атмасферай беларускай мовы, няхай бы так яна гучала ў нас штодня ў крамах, у кавярнях, на вуліцах, у дзяржаўных установах, - адзначыла старшыня ТБМ Алена Мікалаеўна Анісім.

Адметнай падзеяй Дня беларускага пісьменства стала ўрачыстое адкрыццё пад гукі валынкі помніка славутаму дзяржаўнаму і ваенному дзеячу Вялікага Княства Літоўскага, дыпламату і мысліцелю - Льву Іванавічу Сапегу.

Увечары на галоўнай сцэне праішла цырымонія ўрачыстага закрыцця свята, перадача эстафеты - сімвалічнага вымпела гораду-століцы будучага свята (г. Бялынічы Магілёўскай вобласці) і канцэрт майстроў мастацтваў "Лъеща песня па-над Шчарай".

Э. Дзвінская.
На здымках:
1. Помнік Льву Сапегу ў Слоніме; 2. Адкрыццё кнігарні "Санет"; 3, 4. Тэатралізаваная пастаноўка з гісторычнымі асобамі; 5. Памятная шыльда ў гонар Mіхала Kazіmіra Agіnskага; 6. Старшыня ТБМ Алена Анісім на свяце.

Навіны Германіі Двухбаковыя пазітыўныя адносіны паміж Беларуссю і Германіяй

Адносіны Беларусі з Германіяй, таксама як і з Еўрапейскім саюзам, на працягу апошніх гадоў развіваліся "выключна пазітыўна" ў палітыцы і эканоміцы, але перш за ёсё ў галіне культурных абменаў. Пра гэта заяўлюе пасол Германіі ў Беларусі Манфред Хутарэр 1 верасня на афіцыйным адкрыцці ў Менску першага гарадскога сацыяльнага фестывалю IBB JubiläumsFest, які праходзіць у гонар 25-годдзя Менскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра імя Ёханеса Рай (IBB Менск).

- Наша мэта заключаецца ў захаванні і ўзмацненні гэтай пазітыўнай дынамікі. Гэта ўдаесца нам у tym выпадку, калі мы працягнем праяўляць цікаласці і цікаўнасць да развіцця адзін аднаго. Таму што толькі так можна выратаваць давер, - падкрэсліў Хутарэр.

Паводле яго слоў, IBB Менск уяўляе сабой сёнянне "прамыя і творчыя сувязі паміж людзьмі".

- Ён з'яўляецца галоўнай германа-беларускай платформай для контактаў паміж нашымі краінамі па лініі грамадзянскай супольнасці. Тым самым ён адыгрывае ролю галоўнай апоры ў нашых адносінах, - сказаў дыпламат.

Ён расказаў, што ідэя заснавання Менскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра імя Ёханеса Рай паўстала больш за 30 гадоў таму "з імкненнем да прымірэння з народамі Савецкага Союза". Пачатак быў пакладзены асабістымі контактаў ў 1986 годзе трох сацыяльных педагогаў з Дортмундам, якія наведалі Беларусь, паведаміў пасол. Цэнтр адкрыўся 4 верасня 1994 года для рэалізацыі сумесных беларуска-нямецкіх адукацыйных праектаў.

- Мы павінны прыкладзіць ўсе намаганні для захавання гэтага месца сустрэч і навучання, - заяўлюе Хутарэр. - Цэнтральнае значэнне для федэральнага ўрада Германіі

мае правядзенне Менскім міжнародным адукацыйным цэнтрам праграмы падтрымкі Беларусі, якую фінансуе Федэральны міністэрствам эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця. Асадліўасцю гэтай праграмы з'яўляецца ініцыятивы і рэалізацыя праектаў грамадзянскіх ініцыятыў шляхам прамога ўзаемадзеяння з органамі кіравання на месцах. Толькі падчас восьмага этапу праграмы падтрымкі, які адбыўся ў сакавіку гэтага года, дапамога была аказана 22 германа-беларускім партнёрскім праектам, у тым ліку на карысць уразлівых груп насељніцтва.

Пасол звярнуў увагу на то, што, цэнтр перш за ёсё з'яўляецца платформай для дыскусіі па пытаннях сучаснасці і будучыні германа-беларускіх адносін.

- Для палітычнага фарміравання будучыні неабходна захоўваць старую дружбу і ўсталяваць новыя партнёрскія адносіны. Асадліва ў часы, калі яшчэ існуе небяспека новых равоў паміж Усходам і Захадам, нам неабходны больш ці менш інтэнсіўны дыялог і контакты, - дадаў ён.

Паводле слоў старшыні дырэкцыі цэнтра Віктара Балакірава, за 25 гадоў працы IBB Менск стаў своеасаблівым мостам паміж Беларуссю і Германіяй і вельмі важнай дыялагавай пляцоўкай паміж Усходам і Захадам, нам неабходны больш ці менш інтэнсіўны дыялог і контакты, - дадаў ён.

- Сёння асноўныя кірункі дзейнасці IBB Менск - культура памяці, устойлівае развіццё, сацыяльныя праекты, медыя, - адзначыў Балакірав.

За асадліўяся заслугі ва ўклад у паразуменне і прымірэнне паміж Беларуссю і Германіяй па ініцыятыве беларускага МЗС у 2006 годзе цэнтру было прысвоена імя былога федэральнага презідента Германіі Ёханеса Рай.

БелаПАН.

У Ружанах на вуліцы вецер,
Нібы воўк, што ў начы заблудзіў,
Ля вакон, што да раніцы свецяць,
Прыпыніўся, свой шлях прытаяй
І заціх... І прыцішыў дыханне
Па-над кнігаю новаю ён,
Адзінокі, сівы, бы ў тумане,
І самотны, як вечнасць, як сон,
Леў Сапега, што сёння начуе
Сярод кніг, як сярод цішыні,
У якой па стагоддзях вандруе
Белы рыцар на белым кані.
І гараць свечкі светла, бы ў Храме,
І па кнігах зноў цені, як дым,
Пратаўзающь, губляюцца з намі
У паветры ад зор залатым.
І запіша ён зноў, што спазнае,
Запісаўши, закрэсліць ізноў.
Ён - Сапега, Сапегу свет знае,
Як сам знае Сапега любоў
Да зямлі, на якой нарадзіўся,
За якую маліўся і біўся...
І назадутра ён сядзе ў карэту,
Зноў у Вільню паедзе, у свет,
І за ім, нібы воўк, на край свету
Будзе вецер дзяцені след у след.

24.08.2005 3

БАЛАДА ЮРЫЯ АЛЕЛЬКАВІЧА (17.08.1559 - 6.05.1586)

Слуцкае Евангелле напісана табой,
І дачка ў цябе расце і вырасце святой
Соф'яй Слуцкай,
пра якую будзе ведашь свет

пра якую будзе ведаць свет

БЕЛАРУСКІ ПАНТЭОН

Балады крылі і любові

БАЛАДА САЛАМОНА РЫСІНСКАГА (1560 (?)-13.11. 1625)

5.08.2009 2

БАЛАДА ЯНА КАРАЛЯ ХАДКЕВІЧА (1560-24.09.1621)

Пад Хоцінам туркі, за спінай Айчына,
І лісце, счарнела ў дыме кастроў,
Спадае з бярозаў старых і асінаў
На кроў янычараў і нашую кроў.

Страляоць гарматы аж глухнуть нябёсы,
Як чорныя д'яблы, наўкол груганы,
І кулі лятаюць, як дзікія восы,
Што мёд сабираюць з палеткаў вайны.

Ты моцна хварэш і ўжо адчуваеш,
Што заўтра не ўбачыш, як вораг збяжыць,
І сонца, як шчыт, заірдзея над краем,
Дзе людзі не хочуць нявольнымі жыць.

І ты аддаеш булаву, паміраеш
За Княства Вялікае і за свой род.
І воі твае, ты іх кожнага знаеш,
Сягоння шчэ воі, а Заўтра - народ.

Да Заўтра далёка, але яно прыдзе!
І новыя дрэвы, дзе попел і тло,
Ізноў зашумяцца аб шчасці, аб крыўдзе,
І там, дзе шчэ цёмна, праблісне святло....

13.06.2019 2

хоча жыць, як трэба

(Працяг у наступным нумары.)

Нібы з Єрусаліма, з любай Вільні
У мястечка Любча ты взяш друкарню
Па дарозе гразкай, па дарозе пыльнай.
Ты взяш і знаеш, што взяш не марна,
Бо патрэбны кнігі, як святло ў святыні,
Кожнаму, хто ў Княстве

(Працяг у наступных нумары.)

(Працяг у наступным нумары.)

У 1919-м годзе, калі быў падпісаны Версалскі трактат, маршал Францы Фердынанд Фош сказаў, што падпісаны не мірная дамова, а замірэнне на дваццаць гадоў, бо за Першую сусветную вайну будзе Другая. Пра гэта пісаў у 1920-м і наш Антон Луцкевіч, і ён жа прарочыў, што адноўленая польская дзяржава будзе расцінутая Нямеччынай і Расіяй. Ведалі пра гэта і бальшавікі. Аднак Другая сусветная вайна пачалася не там, дзе яе пачатак лакалізуе афіцыйная і неафіцыйная ёўрапейская і амерыканская гісторыяграфія. Г не ў тым годзе, і не ў той дзень.

Проста Еўропа і Злучаныя Штаты, ёўраатлантычна цывілізацыя па традыцыі сваёй стаўцы вышыя за чужое, а постсавецкая беларуская, расійская, украінская і г. д. - сваё.

Адразу па сканчэнні Першай сусветной вайны так званыя вялікія дзяржавы, асабліва Францыя, самі падштурхнулі да новай вайны і Нямеччыну, і сваіх учараших саюзікаў. Маю на ўвазе Італію, якую пакрыў дзілі пры новым падзеле свету (у прыватнасці, германскіх і турецкіх уладанняў). А таксама Японію. Хвоя на расізм ёўраатлантычна цывілізацыя, калі стваралася Ліга Нацый, не пажадала ўключыць у яе статут пункт супраці расізму. Японія, якая не хацела паўтарыць лёг каланіяльных і паўкаланіяльных краін Азіі, удалося на пачатку XX ст. давесці, што яна таксама вялікай дзяржава. Яна жадала, каб прынамсі жоўтая раса была афіцыйна прызнана гэтай жа паўнавартаснай, як і белая. Белая раса з гэтым не згадзілася. І японцы гэта не забылі. Так паступова нараджалася дактрына Вялікай усходнеазіяцкай сферы суроўкіту пад гегемоніяй Японіі, якая пачала складвацца ў эру Тайсё пад лозунгам "Азія для азіятаў" (1912-1926). Канчатковая ж дактрына аформілася на пачатковым этапе эры Сёва (1926-1941).

Да канчатковага афармлення дактрыны Вялікай усходнеазіяцкай сферы суроўкіту Японіі падштурхнулі Злучаныя Штаты Амерыкі сваім актам аб кантролі экспарту (26 ліпеня 1941 г.). Па сутнасці Злучаныя Штаты абавязалі Японскі імперіі вайну, бо гэтым актам быў забаронены экспарт нафты і нафтапрадуктаў у Японію і яе заморскія ўладанні не толькі са Штатаў, але і з трэціх краін. Кантроль за экспартам нафты трэцімі краінамі ўсклалі на ваенна-марскі флот ЗША. Амерыканскія войскі на Гаваях прывялі ў баявую гатоўнасць, філіпінскую нацыянальную гвардыю перадалі пад амерыканскі кантроль, японскія авуары ў банках ЗША замарозілі. Ці гэта разам звязае не абавязчэнне вайны? Ці здарыўся з Пёрл-Харбар (7 снежня 1941 г.), калі бы не акт 26 ліпеня? Не ведаю, але нагадаю, што японскім войскамі 7 снежня камандаваў праціўнік вайны са Штатамі і нават іх сімпатык Ісараку Ямамота.

ВАЙНУ ПАЧАЛА ИТАЛІЯ

Першая вайну за новы перадзел свету (імперыялістычную вайну) пачала Італія. Забіраць калоніі ў Брытаніі і Францыі, Партугаліі ды Іспаніі яна не адважылася. Але яшчэ ў XIX ст. (у выніку 1-й італа-французскай вайны) італьянцы ўзялі пад кантроль Эритрею, якой не да спадобы было французскае панаванне, і частку Самалі. 13 кастрычніка 1935 г. з дапамогай эритрейцаў і самаліцаў Італія развязала 2-ю вайну з Эфіопіяй. Імператар Хайлэ Селасіе мусіў уцячы за мяжу. Пазней, карыстаючы з таго, што ў Еўропе разгарэлася вайна за жыццёвую прастору, італьянцы ўзварваліся ў Брытанскіе Самалі.

КАЛІ ПАЧАЛАСЯ ДРУГАЯ СУСВЕТНАЯ ВАЙНА, або ЧАМУ ТРЭБА ЗГАДЗІЦЦА СА СТАЛІНЫМ?

Губляць сваё ўладанні Брытанія не хацела. У 1940-м яна стала саюзніцай Эфіопіі, і з яе дапамогай нгусэ нэгест Хайлэ Селасіе вярнуўся на радзіму ды ўзначаліў барацьбу за вызваленне Абісініі ад італьянцаў. Супольныя брытано-абісінскія дзеяніні прывялі да аднаўлення ў траўні 1941 г. незалежнасці Эфіопіі.

Як бачым, ваенна-палітычная кампанія, распачатая Італіяй ў 1935 г., была прадоўжана і завяршилася ўжо ў той час, калі ёўрапейцы ды амерыканцы лічачь часам 2-ю сусветную вайну. Адначасова з Заходнім фронтом з'явіліся Італьянскі і Усходнеафриканскі франты. Калі ваенныя падзеі на Усходнеафриканскім фронце завяршиліся ў лістападзе 1941 г., дык ваяваць з італьянскімі фашистамі на поўначы Афрыкі, на Сіцыліі, Сардуніі і Апенінскім паўвостраве апіянтам давядзенца аж да 2 траўня 1945 г.

ЯПОНІЯ, МАНЧЖУРЫЯ И КІТАЙ

Падобнае адбылося і ва Усходній Азіі.

Ніхто з гісторыкаў не важыцца аднесці да падзеі Другой сусветной вайны ўварванне Японіі ў Манчжурыю (1931). Гэтую краіну толькі з нацяжкай можна было назваць часткаю Кітая. Як-нік, у Кітай з 1644 па 1912 год панавала манчжурская дынастыя. Ідучы ў Манчжурыю, японцы маглі разлічваць на апошніага імператара Кітая Пу I (манчжурская імя Айсін Гёро) і на тых манчжураў, якім пятлён на шы было ханьскае панаванне ў іх краіне. У 1932-м была абвешчана дзяржава Манчжоў-го на чале з Пу I. У 1934-м ён афіцыйна стаў імператарам. Іншая справа, што дзяржава знаходзілася пад кантролем Японіі. Але ж саюзы Захаду і Савецкаму Саюзу Кітай наогул не прызнаў права манчжураў на нейкі асобны быт, як, дарэчы, не прызнае яго цяпер і камуністычны Кітай.

Другая сусветная вайна ва Усходній Азіі пачалася 7 ліпеня 1937 г., калі Японія напала на ўласна Кітай.

Граней паміж кітайцамі і японцамі адбываліся сутычкі, але цяпер разгарэлася поўнамаштабная вайна.

Калі чытаць нашы падручнікі, дык можа скласціся ўражанне, што супраці японцаў ваяваў увесе Кітай - і Нацыянальна-рэвалюцыйная армія партыі Гаміньдан на чале з Чан Кайшы, і камуністычнае Народна-вызваленчая армія Кітая. Але гэта далёка не так.

Кітай - гэта мноства народаў, мноства рэгіёнаў, якія маюць і сваё дзяржавную мінушчыну, і сваё мовы. Прыход японцаў прывёў да драблення і да таго не адзінага Кітая.

Прыняўшы на сябе ўдар японскіх агрэсараў, урад Кітайскай Рэспублікі зрабіў часовай сталіцай дзяржавы Чунцин. Але ў снежні 1937 г. была абвешчана Кітайская Рэспубліка на чале з часовым урадам і са сталіцай у Пекіне.

З 1937 г. існавала таксама Усходнія Цзі. Гэта ўсходняя частка правінцыі Хэбэй. У 1938 г. Усходнія Цзі стала часткай Кітайской Рэспублікі са сталіцай у Пекіне.

У 1938-1940 гг. існавала і трэцяя Кітайская Рэспубліка - са сталіцай у Нанкіне. На чале яе стаяў так званы эрэгістар Хайле Селасіе мусіў уцячы за мяжу. Пазней, карыстаючы з таго, што ў Еўропе разгарэлася вайна за жыццёвую прастору, італьянцы ўзварваліся ў Брытанскіе Самалі.

Асобна ў 1937-1938 гг. існаваў урад "Вялікага шляху" горада

Шанхай, які прызнаў уладу рэфармаванага ўраду Кітайской Рэспублікі.

30 сакавіка 1940 г. часовы ўрад Кітайской Рэспублікі са сталіцай Пекіне і рэфармаваны ўрад Кітайской Рэспублікі вырашыў стварыць цэнтральны ўрад Кітайской Рэспублікі. Гэты ўрад, у які ўваішлі вядомыя дзеячы Гаміньдана і які выступаў за прымірэнне з Японіяй, працаўваў у Нанкіне. Інакш паўсталую ў 1940-м паралельную Кітайскую Рэспубліку называлі рэжым Ван Цзінвэя.

3 з 40-га на тэрыторыі Кітая, апрач ураду Кітайской Рэспублікі (Чунцин) і рэжыму Ван Цзінвэя (Нанкін), існаваў і трэці ўрад - Мэнцзін.

У 1937-1939 гг. аўтаномны ўрад у дзейнічаў у Паўночнай Цзіні. Гэта паўночная частка правінцыі Шаньсі, якая тры тысячагоддзі мела сваю дзяржавунасць (царства Цзінь, сіонім Шаньси).

На поўдні правінцыі Хэбэй у 1937-1939 гг. дзейнічаў і аўтаномны ўрад Аб'яднаных мангольскіх аймакоў.

1 верасня 1939 г. (калі пачалася германо-польская вайна) аўтаномны ўрад Паўночнай Цзіні, Паўднёвага Чахара і Аб'яднаных мангольскіх аймакоў стварыў аймакоў аўтаномны ўрад Мэнцзін (у перакладзе - мангольскіх памежных земляў, мангольскага памежжа). У 1941 г. японцы дазволілі гэтаму ўтварэнню называцца Мангольскай аўтаномнай федэральнай рэспублікай. Але захоўвалася і назва Мэнцзін. Прыйшоўшы да ўлады, кітайскія камуністы вымушчаны будуць стварыць ва Унутранай Манголіі сваю аўтаномію. Што праўда, некаторыя землі з мангольскім насельніцтвам у склад аўтаноміі не трапілі.

Нарэшце, нельга не прызнаць, што ў Кітая час вайны з Японіяй меўся яшчэ адзін ўрад - камуністычны, пад кантролем якога знаходзілася немалая частка краіны. У гісторыю ўваішла Пячорная Янъянь, дзе ў 1937-1947 адседжвалася кіраўніцтва КПК на чале з Мао Цзэдунам. Гэта быў чацвёрты кітайскі ўрад, калі не лічыць Манчжугоў.

Асноўныя цяжар барацьбы з японцамі ўзвалілі на свае плечы саюзныя заходнім дзяржавам і Савецкому Саюзу ўрад Кітайской Рэспублікі (Чунцин) і Нацыянальна-рэвалюцыйной арміяй Гаміньдана ў 1932 г. Пра яго поспехі у вайне з японцамі чытаць не давялося. Нічога не дзапусціць ні перамогі Японіі ў Кітай, ні замірэння з ёю кітайцаў - з далейшым разгромам да СССР ужо не адной толькі Кітайской армії, але і ўсёй японскай армады, якая магла бы выкарыстаць не толькі мангольскіх племен, але і іншых народоў, якія падзеі заўважылі.

Калі чытаць гісторыю барацьбы камуністаў з японскімі заходнімі дзяржавамі і Савецкім Саюзам, то падзеі ў Кітайской Рэспублікі (Чунцин) і Нацыянальна-рэвалюцыйнай арміі Гаміньдана ў 1932 г. Пра яго поспехі у вайне з японцамі чытаць не давялося. Нічога не дзапусціць ні перамогі Японіі ў Кітай, ні замірэння з ёю кітайцаў - з далейшим разгромам да СССР ужо не адной толькі Кітайской армії, але і ўсёй японскай армады, якая магла бы выкарыстаць не толькі мангольскіх племен, але і іншых народоў, якія падзеі заўважылі.

2-я японка-кітайская вайна (першая адбылася ў 1890-х гг.), пачаўшыся ў ліпені 1937 г., дўждылася восем гадоў - да верасня 1945 г. Яна папярэднічала ваенным падзеям у Еўропе і працягвалася пасля іх. Ужо гэта дае права сцвярджаць, што 2-я

сусветная вайна пачалася задоўга да 1 верасня 1939 г.

"Вялікая вайна Супраціўлення кітайскага народа японскім захопнікам паклала пачатак галоўнаму ўсходняму фронту сусветнай вайны з фашизмам", - чытае мы ў кнізе "Вялікі ўклад - Кітай у сусветнай вайне з фашизмам" (Пекін, 2015). Гэтае выказванне належыць старшыні КНР Сі Цзінпінцу.

Я б цалкам згадзіўся са старшынём Сі, калі б не ведаў, што галоўным фронтом на Усходзе стаў Ціхакіянскі тэатр ваенных дзеянняў, які адбываліся і ва ўсходніяй частцы Індыйскага акіяна, калі б не ведаў, што Кітайской Рэспубліцы істотную мілітарную дапамогу аказалі Злучаныя Штаты (і тут безумоўна вялікай) і Кітайскія Сі Цзінпінцы.

3 з 40-га на тэрыторыі Кітая, апрач ураду Кітайской Рэспублікі (Чунцин) і рэжыму Ван Цзінвэя (Нанкін), існаваў і трэці ўрад - Мэнцзін.

У 1937-1939 гг. дзейнічаў і аўтаномны ўрад Аб'яднаных мангольскіх аймакоў.

1 верасня 1939 г. (калі пачалася германо-польская вайна) аўтаномны ўрад Паўночнай Цзіні, Паўднёвага Чахара і Аб'яднаных мангольскіх аймакоў стварыў аймакоў аўтаномны ўрад Мэнцзін (у перакладзе - мангольскіх памежных земляў, мангольскага памежжа).

Так, і Савецкі Саюз з Мангольскімі аймакамі. Я маю на ўвазе падзеі 1938 г. (італьянскі ўрад) і 1939 г. (іспанскі ўрад). Маю на ўвазе і тое, што Далёкінштадт - італьянскі ўрад, які падзеі ў 1938 г. (іспанскі ўрад) і 1939 г. (іспанскі ўрад) не трапілі.

Апошнім часам пра падзеі лія

Хасана і ракі Халхін-Гол у электронных СМІ з'явіліся рэвельяйныя публікацыі. Тым, хто цікавіцца гэтымі

стварыннямі фронту, дык гэта праўда. Але ці можна назваць Японскую імперію

таго часу фашыстамі?

Прыжыццёвы некралог па Вацлаву Ластоўскім

Ад перакладчыка.

На пачатку 1936 г. у Вільню з СССР дайшла чутка пра рассстрэл Вацлава Ластоўскага. Але, насамрэч, у гэтых час ён яшчэ працаўшы на ссыльцы загадчыкам аддзела рэдкіх рукапісаў бібліятэкі Саратаўскага ўніверсітэта, арышт аddyўся праз паўтара года, 20 жніўня 1937 г.

Вацлаву Ластоўскім рассстраляны 23 студзеня 1938 г. па прыгаворы Ваеннае калегії Вярхоўнага суда СССР як "агент польскай разведкі і ўдзельнік нацыянал-фашисткай арганізацыі".

Тэкст, які я пераклаў з'яўляецца рэдкай з'явай прыжыццёвага памылковага некралогу. Цікава, ці паспейшчы прачытаць гэты тэкст сам Ластоўскі?

Я пад свежым уражаннем ад весткі пра смерць Вацлава Ластоўскага. Ён належыў да тых людзей, пра якіх не магчыма не скажаць. Меў ворагаў, але меў і сябрапоў, чым больш пра яго зласловілі першыя, tym больш паважалі другія. Чалавек ідэі. Верны ёй праз усё сваё жыццё. Бескарысна служыў гэтай ідэі. Ідэя была Беларусь, яе адраджэнне. Служыў дваяка: як адзін з найвыбітнейшых дзеячаў культуры і як палітык поўны тэмпераменту, фантазіі і зацягасці. Беспяречна, яго праца ў культуры больш важная, чым у палітыцы. Аднак, і першае, і другое трэба раз падсумаваць, каб, нарэшце, стварыць сінтэтычны вобраз чалавека, якога звалі Вацлаву Ластоўскі.

Ён перажыў розныя часы, бо працаўшы у Вільні, Коўні, Рызе, Менску, у ссыльцы і, позніша, у турме. І гэтак да смяротнага выраку, бо праца для Беларусі была сэнсам яго жыцця, унутраная патраба і штодзённы прымус. Чалавек высокіх намераў, высокага і смелага палёту думкі, ён, позніша, выкананы толькі невялікую частку сваіх задум, планаў і праектаў - і то толькі літаратурных і выдавецкіх. Калі паглядзім на юнака, дык не ўбачым сярод беларусаў нікога, како можна было бы парадаўцца з Властвам па пафасе і энтузіязме ў культурнай працы. Ён гарэў агнём - адных заўзяў, а іншых саграваў.

Самародак і самавук, начытаны і развіты, здольны і таленавіты, толькі ў малой ступені мог быць удзячны школе за сваё развиццё і веды бо не доўга ён выціраў

лавы ў школе. Аднак вучыўся ўсё жыццё. Яго працы можа крытыкаўцаў нейкі адмысловец у метадалогіі які сам дасягнуў вышыні ў напісанні навуковых тэкстаў. Аднак і такі навуковец будзе прымушаны з павагай ставіцца да вялізного аўтому матэрыялаў сабраных Ластоўскім, асэнсаванню тэмаў, знаходкам заўсёды цікавых і важных арыгіналаў.

* * *

Я пазнаёміўся з Ластоўскім на старонках варшаўскага "Свята", які перад вайной першыя старонкі звыкла прысвячаў інтэрв'ю з прадстаўнікамі розных груп: этнічных, палітычных, грамадскіх, літаратурных, артыстычных ... Сярод іншых з'явіліся і інтэрв'ю з прадстаўнікамі беларускага і літоўскага грамадства ў Вільні. Папулярны і вольны ад эндыкціўных тэндэнций варшаўскі штотыднёвік надрукаваў тады партрэт Власта і некалькі калонак інтэрв'ю з ім, з якога можна было даведацца, што робіцца ў беларусаў у Вільні і ў правінцыі і да чаго яны імкнущы.

Асабіста я пазнаёміўся з Ластоўскім у Вільні пад час сусветнай вайны калі з'явілася шчаслівая думка пашырыць беларускую палітычную платформу праз заахваччанне да супрацы тых груп і асоб, якія да гэтага трывалі дыстанцыю ад беларускага руху.

Потым неаднаразова быў у беларускай "Кнігарні" па вуліцы Завальнай, 7 - месцы якое беларусы добра памятаюць як пункт сходаў і прыватных размов, месца з добрай аўрай для бібліяфіла з-за назунасці старых, апраўленых у пергамент ці скуры фаліянаў і рукапісаў. Колькі там было дыскусій! Колькі прыносілася навінаў і чутак з горада і правінцыі, якія будзілі надзею ці непакой.

Власт быў добрым, сардечным чалавекам. Другой адзнакай Власта была яго далікатнасць, жаданне дапамагчы. Нічога няма добра, каб яшчэ на пачатку якога-небудзь нацыянальнага руху працягнуць шавінізм. Не было таго, бо ведаю пра яго сяброўства з паліямі, пра яго блізкае сяброўства з др. Басановічам¹ і іншымі. За выняткам, можа, некалькіх асабаў, з усімі ён меў добрыя стацункі.

Будучы вызнáцам сацыя-

лістычнага рэвалюцынага накірунку, В. Ластоўскі быў вольны ад любой партыйнай вузкасці, дактринёрства, меў шырокі погляд і шырокі расплюшчаны на сусвет вочы даследчыка і мысліяра. Разумеў усіх і ўсё. У гэтым можна бачыць прычыну рэдкай з'явы, што палітычна заангажаваны Власт сябраваў з некалькімі ксяндзамі, між іншым і з шваграм беларускага прэзідэнта Вайцяхоўскага, знаным у Вільні гімназічным катэхетам, с.п. кс. Казімірам Кярноўскім і з жывым і зараз беларускім паэтам кс. Янам Семашкевічам. З іншымі ксяндзамі заўсёды меў найлепшыя стасункі. Цаніў значэнне рэлігійнага элементу як у выхаваўчай працы (Золак), гэтак і ў выдавецкай (Крывічанін), і трапна казаў пра важкасць добра праведзенай унійнай працы.

У Коўне прыгожа сказаў развітальную прамову на жалобе па арцыбіскупу Матулеўчу, з якім быў занёмы яшчэ з Вільні. Не хачу сказаць, што ў асабістым жыцці і палітычнай дзеянасці Власта не было часам пэўных адхіленняў з гэтай дарогі. Адхіленні гэтых ў большай ступені тлумачыліся парывамі сэрца і жывымі харкатарам, якія не раз пхалі яго да реалізацыі ці заключэння недастатковых прадуманых небяспечных саюзаў і канцэпцый. Пры гэтым, ён быў палітыкам з чыстымі рукамі. Ніколі не шукаў асабістага інтарэсу і нічога не рабіў у палітыцы для асабістага інтарэсу.

У Варшаве быў такім жа, як у Коўні і Рызе, у Берліне быў аднолькавым, як і ў Парыжы. Упэўнены, што застаўся такім жа і ў Менску і хутка заплаціў за гэта сваім жыццем.

* * *

Меў усебаковыя здольнасці. У пэўным сэнсе, калі можна ўлічваць і дылетантскі захапленні, быў нават і ўніверсальным чалавекам. Аднак нідзе не быў партачком², працаўшы добра і якасна. Яго ратавала тое, што сябе не перацэнтаваў. Высока ўзняўшыся на крылах мары, потым зніжаўся, каб пагля-

дзець на ўжо пракладзеную дарогу і на ўжо вядомыя памылкі і гэтач чэрпаў навуку на будучыні. Хіба нікто не назаве Власта рэальным палітыкам, але скажыце, ці мог быць рэальным палітыкам той, хто працаўшы на адраджэнне Беларусі? Беларускі рух на сваім пачатку меў усё супраць сябе і нікога з сябе. Але нават у такіх варунах Ластоўскі мог быць рэалістам пра што сведчыць хаця бы тое, што ён не раз дэнансаваў беларускі эфемерныя арганізацыі словамі: "Хвасты на лік ..." (у старавічы часы гіцлі атрымлівалі аплату ад магістрата за колькасць сабачых хвастоў, якія калі-нікі маглі быць не сапраўднымі).

Власт усё жыццё працаўшы на некалькіх накірунках. Вершы пісаў, зразумела, для справы. Натхнёй імі, але ці было гэта маставіцтвам? Напэўна, не менш, чым у сучасным польскім авангардзе, які прадукуеца ў незлічоных дадатках да газет і нават у "Ведамасцях Літэрацкіх". Быў гісторыкам беларускага народа, яго пісьменнасці, культуры, фальклору. Быў выбітным знаўцам беларускай мовы, сапраўдным яе радовішчам (але апрацаўваць свае веды не змог, бо ў выгадзенім ім слоўніку бракуе тлумачэння).

Займаўся таксама і рэальнай працай і арганізоўваў дзіцячыя прытулкі, летнікі, добры дзіцячы тэатр, дэбютам якога была пастаноўка старабеларускай містэрыі. Ен прымушаў несвядомых людзей думаць. А яшчэ настаўніцтва, прытулкі, службы ... усё гэта пасля яго яшчэ доўга несла дух, якім жыў Власт і яго паплечнікі.

Зайсёды сардечна зычыў Властву каб ён вярнуўся ў Вільню, каб тут ён яшчэ мог папрацаўшы для беларускай культуры, дзяліцца з намітым, што сабраў у галіне фальклору, непараўнаным значэнцам якога быў пасля адыходу з гэтага свету цэлай генерацыі як польскіх, гэтак і расейскіх даследчыкаў.

Хто ведае, можа гэта ахвярна смерць Власта ёсць для яго больш прыгожым канцом зямнога жыцця чымосьці павальная смерць у ложку хворага чалавека?

Жаль і смутак з-за смерці Вацлава Ластоўскага павялічвае яшчэ тая акалічнасць, што яго багатыя зборы і ўсе архівы былі раскіданы ці знішчаны. Смерць Власта, як і смерць Івана Луцкевіча ёсьць межавым каменем, якім заканчваецца "нашаніўскі" перыяд беларускага руху. Сышоў яго другі заснавальнік.

Ad. SoLoduch (кс. У. Талочка).
Waclaw Lastowski // Przeglad Wilenski. № 1-2, 16 stycznia 1936. S. 5-6.

Пераклад
Леаніда Лаўрэча.

*Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.*

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармації "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 2.09.2019 г. у 17.00. Замова № 2185.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індыкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,37 руб., 3 мес.- 7,11 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Не ад Эзопа, а ад Язэпа ВЫКАЗВАНІ

Еў у меру сваёй тлустасці.

Разумнаму дзве вышэйшыя адукцыі непатробы.

Удавец пры жывой жонцы.

Увесе яго духоўны свет дзяліўся на анекдоты і жанчын.

Хто знайдзе маё шчасце, няхай возьме сабе.

Ён і яна награшылі столькі, што іншага не прыдумалі, як ажаніцца.

Нябожчыку ці хвала, ці хула, а святару навар.

Праўда аб шчырасці яго гутаркі была напісана на твары сінякамі.

Імкнуўся да мудрасці - спазнай уласнай смерцю.

Адам і Ева ў раі былі апрануты па апошнім крыку моды.

Усе мы нарадзіліся з блуду.

Мужчыну псуюць гарэлка і жанчыны, асабліва іх празмернае ўжыванне.

Думаць трэба жывым, мेरтваму ўжо не з руки.

"Я" апошняя літара ў алфавіце і ту ю карова языком злізала.

Быў у гасцях і стаў, як дровы.

І пні бываюць дубовыя.

Я разумею сэкс, але гэта на іншую літару называецца.

Купляе, як памірае.

Удзельнікі перабудовы абслугоўваюцца па-за чаргой.

Пайшоў у людзі і не вярнуўся.

Маладосць перамагае старасць сілаю, старасць маладосць - розумам.

Баязлівасць - хвароба, як халуйства і чынавенства.

Язэп Палубята.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб зарэгістрацыі № 908 ад

18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь.